

Η μητέρα μου, η Ζωρζ Σαρή

Ο Αλέξης Καρακώστας είναι ο «Αλέξης» του κλασικού βιβλίου «Ο θησαυρός της Βαγίας». Ο γιος της Ζωρζ Σαρή μιλάει για την περίπλοκη σχέση του με τους γονείς του και πώς τον καθόρισε, και αποκαλύπτει στην «Κ» άγνωστες πτυχές της ζωής της σπουδαίας συγγραφέως. **Σελ. 15**

Ο θησαυρός και τα μυστικά της Ζωρζ Σαρή

Ο Αλέξης Καρακώστας μιλάει στην «Κ» για τη συγγραφέα και μητέρα του

Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Θυμάται τα παιδικά του καλοκαίρια στην Αίγινα με ευχαρίστηση. Ήταν, λέει, περίοδοι μεγάλης ελευθερίας: βουτιές στη θάλασσα, εκδρομές στον ναό της Αφραίας και το βράδυ στρωματοβάδα σε ένα δωμάτιο, εκείνος και καμιά δεκαριά παιδιά. Σε ένα τέτοιο καλοκαίρι βασίστηκε το πρώτο βιβλίο της μητέρας του, της Ζωρζ Σαρή, «Ο θησαυρός της Βαγίας»: έξι αγόρια και κορίτσια, μαζί με μια οικογενειακή φίλη, αναζητούν στη διάρκεια των διακοπών τους τις λίρες που είχε κλέψει ένας Γερμανός στρατιώτης στην Κατοχή, ώστε να τις επιστρέψουν στους δικαιούχους τους και να βοηθήσουν τον μεταμειλιμένο δρόστη να ξαναβρεί τη μήμη του.

Ο «Θησαυρός της Βαγίας» (εκδ. Πατάκη) είναι τόσο απολαυστικό ανάγνωσμα, που αν κανείς συναντήσει σήμερα τον έναν πρωταγωνιστή του και γιο της συγγραφέως, τον Αλέξη Καρακώστα, ενδέχεται να τον ραράξει στις ερωτήσεις. Για το ποιο κομμάτι της ιστορίας είναι αλήθεια ή για το αν έχει επισκεφθεί ο ίδιος ξανά την περίφημη δεξαμενή στον ναό της Αφραίας, όπου είχαν οδηγηθεί τα παιδιά από τις έρευνές τους. Και εκείνος, 70 χρόνων πια, θα απαντήσει ότι η ιστορία είναι εντελώς φανταστική. «Όλα τα στοιχεία ωστόσο», θα συμπληρώσει ελαφρώς αναπάντεχα, «σχετίζονται με την ιστορία της μητέρας μου. Η Αίγινα, ο πόλεμος, η ελληνική Ιστορία, η μυθολογία, τίποτα δεν είναι τυχαίο. Και εκείνη η δεξαμενή έχει περισσότερο να κάνει με το αουβέντο».

Ο ίδιος είναι ψυχίατρος. Έχει ζήσει για δεκαετίες στο Παρίσι, όπου απέκτησε οικογένεια. Παρά την πολυχρόνη απουσία του πάντως, τίποτα στην ομιλία του, πέρα από μια συστολή, δεν φανερώνει κάποια δυσκολία με τη μητρική του γλώσσα. Καθόμαστε σε ένα καφέ της Αθήνας, την οποία επισκέπτεται τακτικά, αν και η παρουσία του αυτή τη φορά συμπίπτει με το πρώτο θεατρικό ανέβασμα του «Θησαυρού της Βαγίας», στο θέατρο «Αλάμπρα», σε σκηνοθεσία Αθανασίας Καλογιάννη.

Αγώνας υπέρ αδυνάτων

Ντυμένος με χρώματα ζωηρά, ευδιάθετος και προσπνής, ο Αλέξης Καρακώστας θυμάται ότι είχε διαβάσει το βιβλίο μόλις είχε γραφτεί. Συμφωνεί ότι προάγει τη φιλία, τον αγώνα υπέρ αδυνάτων, τη συγκώρευση, την αποδοχή. Και ενώ όλα αυτά τον απασχόλησαν και στη ζωή, τούτο συνέβη για λόγους όχι προφανείς. «Καταρχήν με προβληματίσει πολύ η σχέση με τη μητέρα μου», λέει. «Νομίζω ότι ο «Θησαυρός της Βαγίας», όπως και άλλα βιβλία της, π.χ. το «Ψέμα», συνδέεται με δύο βασί-

κά για εκείνη θέματα: τις έννοιες της αλήθειας και του μυστικού. Της αλήθειας που πρέπει να αποκαλυφθεί ενάντια στη λήθη και του μυστικού που μένει κρυμμένο και χρειάζεται να ξεσκεπαστεί».

Αλήθειες και μυστικά λοιπόν. Όπως ότι ο πατέρας της Σαρή ήθελε αγόρι. Ήταν παντρεμένος με Γαλλίδα και ονόμασε το μικρό τους κορίτσι «Ζωρζ», που στα Γαλλικά αντιστοιχεί και στον «Πύργο» και στη «Γεωργία». Ο κόσμος παραξενευόταν, όμως εκείνη το συνήθισε. Στις μετέπειτα προσωπικές σημειώσεις της Σαρή, βέβαια, θα διαφαινόταν και μια αγωνία για τη δική της αλήθεια. Παραδεχόταν επίσης ότι από μικρή έκρυβε τον εαυτό της πίσω από διάφορα παραπετάσματα, εξ ου και η ενασχόλησή της με το θέατρο. «Η μητέρα μου ζούσε», λέει ο Αλέξης Καρακώστας, «και το έφερα βαρέως, σε ένα συνεχές παιχνίδι μεταξύ πραγματικότητας και ηθοποιίας. Σε ένα τετράδιό της γράφει ότι διαρκώς έψαχνε μια αλήθεια, αλλά δεν ήξερε ποια. Νομίζω ότι το ζήτημα είναι κεντρικό στον «Θησαυρό της Βαγίας»: γιατί κλάμπκαν οι λίρες, πού βρίσκονται, τι είναι αληθές. Είχε την αίσθηση ενός μυστικού, που δεν ήξερε πού να το αναζητήσει. Και όλη μου τη ζωή την έβλεπα σαν το ζουζούνι που κτυπάει στο τζάμι, αλλά δεν ξέρει γιατί, δεν ξέρει τι υπάρχει από πίσω, ούτε και πώς θα βρεθεί εκεί».

Το παιχνίδι της αλήθειας

Το παιχνίδι της με την αλήθεια κόστισε στον Αλέξη Καρακώστα, λέει ο ίδιος εξομολογητικά. Καθώς μάλαστα ο πατέρας του, ο γαμπρός Μαρσέλ Καρακώστας, ήταν το εντελώς αντίθετο (λιγυρίλτος και ακριβής), το αποτέλεσμα ήταν μια πολυπλοκή σχέση με τους δύο γονείς, που οδήγησε τον γιο στην ενασχόληση με την ψυχιατρική. Επικεντρώθηκε στην ψυχολογία των κωφών, αν όμως τον ρωτήσει κανείς γιατί έφτασε εκεί, τότε εκείνος θα διστάσει και μόνο με εκείνη τη συστολή του θα αφηγηθεί τα εξής: η Ζωρζ Σαρή αγαπούσε το βιβλίο της Πινελόπης Δέλτα «Τον καιρό του Βουλγαροκτόνου», με τη βουβή πρωίδα Αλεξία: ονόμασε τον γιο της Αλέξη, ο οποίος μεγάλωσε, σπούδασε και έκανε το διδακτορικό του πάνω στην περίπτωση ενός άλαου παιδιού που ένας Γάλλος γαμπρός του 19ου αιώνα εκπαίδευσε ώστε να μελετήσει το πέρασμα του ανθρώπου στο στάδιο του λόγου: κατόπιν εμβάθυνε στην ιστορία και την ψυχολογία των κωφών, βρωβέσθη για τις έρευνές του, ωστόσο αναρωσιόταν τι ακριβώς έψαχνε: «λέμε ότι για τους κωφούς δεν υπάρχει ο προφορικός λόγος», συνεχίζει ο ψυχίατρος. «Κι εγώ είχα διαπιστώσει ότι εκείνη η πρωίδα της Δέλτα ήταν ουσιαστικά μια «Α-λεξία». Κάτι αναζητούσα σε όλα αυτά. Αλλά τίποτα δεν με ικανοποιούσε».

«Την έβλεπα σαν το ζουζούνι που κτυπάει στο τζάμι, αλλά δεν ξέρει γιατί, δεν ξέρει τι υπάρχει από πίσω», λέει ο Αλέξης Καρακώστας για τη Ζωρζ Σαρή.

«Υπήρχε μια κόκκινη κλωστή»

Εν μέσω εκείνων των αναζητήσεων του Αλέξη Καρακώστα, συνέβη και κάτι ακόμη. Η Ζωρζ Σαρή έγραψε τη «Νινέτ», που βασίστηκε στη ζωή της μεγαλύτερης αδελφής της. Υλικό της ήταν όσα είχε ακούσει για τη ζωή της πραγματικής Νινέτ, αλλά και η φαντασία της, πράγμα που θύμωσε την αδελφή της. Η Σαρή απάντησε ότι έτσι κάνουν με την αλήθεια και το ψέμα οι συγγραφείς, όμως η Νινέτ δεν το δέχθηκε. Και της αντιγύρισε το εξής: η μητέρα τους είχε αποκτήσει τη Ζωρζ με άλλον άνδρα. «Στα 62 της, η μάνα μου άκουσε ότι μπορεί και να μην ήταν κόρη του πατέρα της», λέει ο Αλέξης Καρακώστας, με εμφανή τη συμπόνια στη φωνή του. «Όπως καταλαβαίνετε, όλα απέκτησαν μια ιδιαίτερη σημασία. Η Νινέτ πέθανε μετά δυο-τρία χρόνια και η μητέρα μου έκρινε ότι όσα είχε πει ήταν πάνω στον θυμό της. Η θεία μου, βέβαια, κρατούσε οικογενειακά αρχεία, πήρε όλη την οικογενειακή ιστορία, απλώς δεν μίλούσε. Εγώ, αναζητώντας τα ημερολόγια του παππού μου, βρήκα ότι η μητέρα μου γεννήθηκε ακριβώς εννέα μήνες

αφού της δική της μητέρα είχε επιστρέψει από διακοπές στη Γαλλία, όπου είχε πάει χωρίς τον σύζυγό της. Δεν ξέρω τι συνέβη στα αλήθεια. Όταν όμως όλα αυτά βγήκαν στην επιφάνεια, κατάλαβα ότι υπήρχε μια κόκκινη κλωστή, που ξεκινούσε από εκείνη την «Α-λεξία» και ενωνόταν με το ενδιαφέρον της μητέρας μου για κάτι μυστικό και με την αναζήτηση μιας αλήθειας που τριβέλιζε την οικογένεια».

Ο Αλέξης Καρακώστας παραδέχεται ότι, συχνά στη ζωή του, τηρεί μια στάση μεταξύ του να θέλει και να μη θέλει να μάθει την αλήθεια. Δεν ρωτάσε ποτέ τη θεία του για την αλήθεια εκείνης της αποκάλυψης, ενώ η γιαγιά του είχε πεθάνει προ πολλού, βυθισμένη στον βουβό κόσμο της άνοιας. Η μητέρα του είχε θελήσει να εισχωρήσει με τη γραφή στον κόσμο αυτό, σύντομα όμως θα άρχιζε επίσης να κάνει το παιχνίδι με τις λέξεις.

Το 2023 συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη γέννηση της Ζωρζ Σαρή. Η θεατρική μεταφορά του «Θησαυρού της Βαγίας» στο θέατρο Αλάμπρα, όπως και μια διασκευή του βιβλίου

σε γκράφικ νόβελ που θα κυκλοφορήσει από τον Πατάκη, εντάσσονται στους επετειακούς εορτασμούς.

Ποια είναι άραγε η δημόσια κληρονομιά της συγγραφέως; Ο Αλέξης Καρακώστας μνημονεύει τις περιόδους που έκανε σε σχολεία, μαζί με τη φίλη της, Αλκη Ζέη, για την προώθηση της ανάγνωσης. «Είναι πάντως και κάτι άλλο που με εντυπωσιάζει», καταλήγει. «Ξέρете, δεν έχω ταμπέλα που γράφει "είμαι ο γιος της Ζωρζ Σαρή". Αν όμως το φέρεη η συζήτηση, θα το πω. Και το έχω ζήσει άπειρες φορές: την βλέπω το βιβλίο της μάνας μου σε έναν πάγκο, σε ένα νησί για παράδειγμα, να το ξεφυλλίζω, η πωλήτρια να με ρωτάει "σας ενδιαφέρει";, εγώ να της εξηγώ ποιος είμαι και εκείνη να βάζει τα κλάματα και να λέει "εγώ μεγάλωσα με τη μητέρα σας". Αυτό το πράγμα με συγκινεί πολύ», καταλήγει λιγάκι βουρκωμένος τώρα ο ίδιος. Και προτού απარიθμήσει έργα της Σαρή για παιδιά και για μεγάλους, προφέρει τη φράση μια ακόμη φορά: «Εγώ μεγάλωσα με τη μητέρα σας».